

Nr 179

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till Förenta Nationernas fond för Kongo; given Stockholms slott den 21 oktober 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

C.-H. Nordlander

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förenta Nationernas generalsekreterare har i cirkulärskrivelse till medlemsstaternas regeringar anhållit om skyndsamt bidrag till en särskild fond för Kongo som skall upprättas inom världsorganisationen och varifrån bistånd skall lämnas Kongo för att möjliggöra för dess regering att i rimlig omfattning bedriva sin offentliga verksamhet. Generalsekreteraren har uppskattat Kongos behov av omedelbart finansiellt bistånd till 100 miljoner dollar.

I propositionen föreslås att riksdagen måtte till bidrag till nämnda fond anvisa ett anslag av 7 200 000 kronor, vilket belopp motsvarar Sveriges andel av 100 miljoner dollar jämligt FN:s skala för beräkning av organisationens medlemsbidrag.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 21 oktober 1960.

Närvarande:

Statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför tillförordnade chefen för utrikesdepartementet, statsrådet Nordlander, följande.

Förenta Nationernas generalsekreterare har i cirkulärskrivelse den 20 september 1960, under återopande av generalförsamlingens resolution vid dess fjärde brådskande extra möte samma dag, anhållit, att svenska regeringen till omedelbart övervägande upptager möjligheten av ett bidrag till en Förenta Nationernas fond för Kongo, varifrån bistånd skall lämnas Kongo för att möjliggöra för dess regering att täcka de omedelbara behoven för att bedriva sin offentliga verksamhet i rimlig omfattning. I skrivelsen uttryckes förhoppningen, att regeringen beslutar att lämna ett väsentligt bidrag och att omgående utbetala åtminstone en del därav till fonden. Slutligen upplyses, att omedelbara åtgärder kommer att vidtagas för upprättandet av erforderlig kontroll och för samråd i överensstämmelse med generalförsamlingens resolution.

I den i skrivelsen återopade resolutionen, som enhälligt antogs av generalförsamlingen, konstateras inledningsvis bland annat det fortsatta otillfredsställande ekonomiska och politiska läget i Kongo och nödvändigheten av att Förenta Nationerna fortsätter att bistå Kongos centralregering till bevarande av landets enhet, territoriella integritet och politiska oberoende, till skydd för och främjande av folkets välfärd samt till tryggande av internationell fred. I resolutionens huvuddel anmodas vidare generalsekreteraren att fortsätta den tidigare inledda aktionen.

Därjämte innehåller resolutionen en vädjan till alla medlemsstaters regeringar om brådskande frivilliga bidrag till en Förenta Nationernas fond för Kongo att användas under Förenta Nationernas kontroll och i samråd med Kongos centralregering i syfte att lämna fullständigast möjliga bistånd för att nå det i inledningen omnämnda syftet.

Beträffande bakgrunden till Förenta Nationernas verksamhet i Kongo må i korthet erinras om att Kongo den 30 juni 1960 proklamerades som självständig och suverän stat. Övergången från belgisk koloni till en oberoende republik förde emellertid med sig svåra inre oroligheter. Då Kongos central-

regering ej såg sig i stånd att med egna krafter bemästra läget, vände den sig till Förenta Nationerna med anhållan om bistånd i såväl tekniskt som militärt hänseende. Beträffande tekniskt bistånd har denna framställning kunnat tillmötesgåas inom ramen för Förenta Nationernas ordinarie biståndsprogram. Genom en resolution i säkerhetsrådet den 14 juli 1960 gavs generalsekreteraren bemyndigande att i samråd med Kongos regering lämna denna militärt bistånd, till dess enligt regeringens uppfattning de nationella säkerhetsstyrkorna åter kunde helt fylla sina uppgifter. För ändamålet upprättades en militär styrka under Förenta Nationernas kommando, till vilken ett flertal länder, däribland Sverige, lämnat personella och materiella bidrag. Styrkan uppgår nu till omkring 19 000 man.

I en rapport till säkerhetsrådet den 7 september 1960 har generalsekreteraren anförts, att resultaten av den tidigare inledda aktionen mycket snart äventyras eller till och med omintetgöres, därest åtgärder ej vidtages för att stabilisera den kongolesiska regeringens finansiella ställning och lägga grunden för Kongos framtida ekonomiska utveckling. Omedelbart finansiellt bistånd av stor omfattning erfordras, för att en stabil offentlig förvaltning skall kunna återuppbyggas, affärsverksamheten återupplivas och sysselsättning skapas för en väsentlig del av de tiotusentals kongoleser, som förlorat sitt arbete som en direkt följd av händelseutvecklingen efter frigörelsen. Den kongolesiska regeringen skulle eljest mycket snart bli ur stånd att betala löpande utgifter, varigenom den ekonomiska verksamheten skulle komma att helt avstanna. Det framhålls i rapporten, att beräkningar av de ekonomiska behoven för statsutgifterna och de utländska betalningarna blir osäkra, eftersom de måste baseras på faktorer, som ytterst beror på återställandet av säkerheten och förtroendet i Kongo. Som grundförutsättning för beräkningarna anges emellertid, att Kongo kommer att förbli en ekonomisk enhet och att skatteuppbörden inom rimlig tid återvinner den för 1960 budgeterade nivån. Det påpekas i detta sammanhang också, att den ekonomiska infrastrukturen är relativt intakt.

Behovet av omedelbart finansiellt bistånd uppskattas i rapporten till 100 miljoner dollar i konvertibla valutor. Det framhålls, att utan sådant bistånd kan Kongos regering ej täcka de interna utgifterna (inklusive utgifterna för sådana offentliga arbeten som erfordras för att minska arbetslösheten, för att återställa den nödvändiga importen och för att medge sådan valutautförsel, som kan stimulera utländska tekniker till att taga tjänst i landet). Det nämnda beloppet beräknas vara tillräckligt för att täcka regeringens budget- och betalningsunderskott under 1960 men är ej avsett att täcka kostnaderna för FN:s militära styrka eller för dess tekniska bistånd till Kongo.

I rapporten framhålls även, att avsikten icke är att upprätta ett permanent subsidiesystem, men att det är realistiskt att förutsätta biståndsbehov med samma belopp för 1961. Däremot bör bidragsbehovet kunna väsentligt reduceras 1962, då det förväntas, att Kongos stora ekonomiska resurser åter skall kunna ge utdelning.

Vid generalförsamlingens möte den 20 september uttalades från svensk sida, att Sverige stödde Förenta Nationernas aktion i Kongo. I uttalandet underströks lämpligheten av att Förenta Nationerna påtager sig en viktig del av ansvaret för att de afrikanska och asiatiska ländernas frigörelse sker i fredliga former och på ett sätt som bidrager till stabiliteten i berörda områden. Vidare understöddes tanken, att Förenta Nationerna även skall söka tillmötesgå framställningar från dessa länder om sådant bistånd, som kan skapa ekonomisk grundval för politiskt oberoende.

I likhet med vad som tidigare framförts från svensk sida anser jag, att det är av avgörande vikt för bibehållandet av internationell fred och säkerhet, att Förenta Nationernas aktion i Kongo ges tillräckliga resurser för att kunna fullföljas enligt de uppställda syftena. I överensstämmelse med denna uppfattning torde det finnas starka skäl för att tillmötesgå generalsekreterarens ifrågavarande framställning och lämna ett väsentligt bidrag till Förenta Nationernas fond för Kongo. I detta mitt ställningstagande har jag fäst avseende vid att avsikten uttryckligen angetts vara att icke skapa ett bestående subventionssystem för Kongo. Ur svensk synpunkt tillfredsställande är även, att vi genom den rådgivande kommitté, bestående av representanter för de länder som ställt trupper till förfogande för FN:s styrkor i Kongo, får möjlighet till fortlöpande överblick av hur fondens resurser disponeras.

Det har inhämtats, att Förenta Staterna har utfäst ett bidrag till denna fond om högst 40 miljoner dollar, medan ett antal andra länder, däribland vissa nordiska samt Nederländerna och Nya Zeeland, utlovat bidrag motsvarande ifrågavarande länders andel jämlikt Förenta Nationernas skala för beräkning av medlemsbidragen. Sistnämnda beräkningsgrund torde lämpligen kunna tillämpas även beträffande storleken av ett svenskt bidrag till Kongo-fonden, varigenom detsamma skulle komma att uppgå till 1 390 000 dollar motsvarande 7 200 000 kronor. Då det är ett starkt önskemål från FN:s sida, att bidraget lämnas så snart som möjligt, synes ett anslag böra äskas för ändamålet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1960/61. Anslaget bör få karaktären av obetecknat anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Förenta Nationernas fond för Kongo* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1960/61 under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 7 200 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Tage Pousette